

Oponentský posudek doktorské disertační práce

Jméno disertanta: JUDr. Tereza Dleštíková

Název práce: Poškozený a oběť v kontextu restorativní justice

Oponent: prof. JUDr. Věra KALVODOVÁ, Dr., Katedra trestního práva,
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

1. Aktuálnost zvoleného tématu

Problematicke poškozeného a oběti trestného činu je v odborné literatuře věnována již řadu let značná pozornost. Přesto jde o téma stále vysoce aktuální, skýtající dostatek prostoru pro originální zpracování, které se autorce bezesporu podařilo. Jak je zřejmé ze samotného názvu, autorka nahlíží na postavení poškozeného a oběti v trestním řízení optikou restorativní justice, tedy směru, kterým se současné trestní právo ve stále větší míře ubírá. Zajímavým, netradičním a inspirativním prvkem je i komparativní exkurs do španělské a kolumbijské právní úpravy a zejména do právních systémů domorodých právních kultur na území států Latinské Ameriky.

2. Cíle práce

Cíl, resp. hlavní cíl disertační práce je výslovně formulován v úvodu práce. Je jím ověření či vyvrácení hypotézy, zda alternativní řešení trestních věcí a programy restorativní justice přináší pozitiva pro účastníky trestního konfliktu, především pak pro poškozeného, resp. oběť trestného činu. K naplnění hlavního cíle práce pak směřují i cíle dílčí, které lze dovodit z textu úvodu, v němž autorka osvětluje svůj přístup ke zpracování tématu. Lze konstatovat, že stanovené cíle byly autorkou naplněny.

3. Zvolené metody zpracování a postup řešení

Metodologie je vhodně zvolena, odpovídá potřebám tématu a vytčeným cílům. Autorka postupuje od obecného ke zvláštnímu. Východiskem pro zpracování tématu je obecná charakteristika restorativní justice a restorativního procesu, jejich principů, aktérů, nástrojů, výhod a nevýhod apod. Poté se autorka věnuje postavení poškozeného a oběti v trestním řízení z pohledu historického vývoje, právní úpravy de lege lata, úvah de lege ferenda, a to i v komparaci se španělskou právní úpravou. Navazuje rozbor problematiky alternativního řešení trestních věcí, zejména tzv. odklonů a charakteristika postavení poškozeného v systému restorativní justice, rovněž i v komparativním pohledu. Závěr práce přináší shrnutí a zhodnocení problematiky.

4. Zhodnocení výsledků dosažených disertantem

Práce bezesporu obohacuje zkoumanou problematiku o nové poznatky. Analýza problematiky vyúsťuje v relevantní závěry a náměty de lege ferenda.

5. Význam pro praxi nebo pro rozvoj vědního oboru

Předložená disertační práce je přínosnou jak pro trestněprávní nauku, tak i aplikační praxi. Propojuje mj. teoretické poznatky a právní aspekty institutů spojených s restorativní justicí ve vztahu k poškozenému či oběti s možnými problémy jejich praktického uplatnění. Úvahy de lege ferenda pak mohou být inspirací pro zákonodárce.

6. Práce s odbornou literaturou

Zpracování tématu se opírá o bohaté literární zázemí. V seznamu pramenů jsou zahrnuty rozličné jejich druhy, včetně cizojazyčné literatury a judikatury. Autorka prokázala schopnost práce s odbornými texty. Poznámkový aparát je široký a kvalitně zpracovaný.

7. Formální a jazyková úprava disertační práce

Členění a uspořádání textu je přehledné. Po jazykové a stylistické stránce je práce na velmi dobré úrovni. Je psána čtivě, při zachování potřebné míry odbornosti. Grafická úprava je standardní a přispívá k přehlednosti a dobré orientaci čtenáře v textu. Z hlediska formálního a jazykového nemám k práci žádné výhrady. Snad jen drobná připomínka k seznamu pramenů. Vhodnější z hlediska přehlednosti se jeví detailnější rozčlenění odborné literatury podle druhů – monografie, sborníkové články, odborné časopisecké články, popř. další.

8. Připomínky k disertační práci a otázky oponenta

K věcné stránce práce nemám zásadní připomínky či výhrady. Téma je zpracováno velice zdařile. Autorka nahlíží na problematiku jak optikou názorů prezentovaných v odborné literatuře, tak i vlastním pohledem, promítnutým do hodnotících závěrů a námětů de lege ferenda, které lze nalézt průběžně v textu, v dílčích kapitolách a následně i v rozsáhlém závěru. Ne se všemi se oponentka zcela ztotožňuje, vnímá je však jako cenný podnět pro diskusi - např. návrh na zrušení institutu souhlasu poškozeného s trestním stíháním a jeho nahrazení stíháním na návrh, zavedení institutu soukromé žaloby, zařazení § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., dohody o vině a trestu a trestního příkazu mezi odklony, zejména v kontextu s autorkou prezentovaným pojetím odklonů jakožto projevů restorativní justice (kap. 3.1.1. práce) či některé návrhy týkající se podmíněného zastavení trestního stíhání.

Otázky k obhajobě:

1. Na str. 251 autorka uvádí, že projevem restorativní justice v hmotněprávní rovině je mj. institut souhlasu poškozeného s trestním stíháním. Jedná se zjevně o citaci z literatury, nicméně měl by být podle autorky tento institut řazen skutečně do roviny hmotněprávní?
2. V čem autorka vidí kontroverznost institutu souhlasu poškozeného s trestním stíháním? Promítlo by se zavedení návrhových trestných činů, resp. autorkou navrhané posílení soukromoprávního prvku (zejména str. 275) do základních zásad trestního řízení?
3. V návaznosti na úvahy o účelu trestu (kapitola 3.4) – má autorka za to, že by účel trestu měl být výslovně stanoven v trestním zákoníku a pokud ano, jak by do něj měl být zakomponován restorativní prvek směrem k poškozenému?
4. V návaznosti na návrhy stran rozšíření povinností u narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání (str. 241 práce) – nevedlo by takové zatížení naopak ke snížení počtu těchto odklonů?

9. Závěrečné zhodnocení

Práce **naplňuje** požadavky stanovené pro tento druh kvalifikační práce. Autorka prokázala náležitou orientaci ve zkoumané materii, schopnost podrobit ji analýze a na jejím základě vyvodit kvalifikované závěry a náměty de lege ferenda.

Práci **doporučuji** k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Brně, dne 23. července 2019

.....
prof. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.